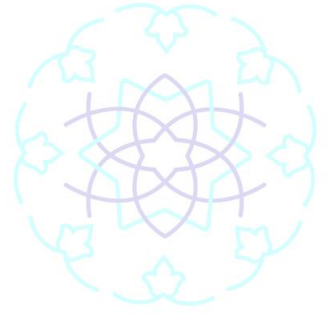




BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Yıl / Year: 2, Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 3

Ocak / January 2024

Ss. / Pp. 113-146

ACI-BEDEN OLGUSUNUN FARKLI KÜLTÜREL DÖNEMLERDE SANAT ESERLERİNE YANSIMALARI

Merve Deniz ERDEM¹

Öz

Araştırmada; acı beden olgusunun sanatsal süreçlerinin, tarihsel sanat serüveninde bıraktığı örnekler üzerinden incelenmesi amaçlanmaktadır. Antik Yunan, Rönesans, Barok vb. sanat dönemlerinde acı ve beden tanımının yer alışı, kişisel gelişimdeki acı beden kavramının oluşumu, konu bazlı sanat yönelimleri ve örnekler üzerinden tarihsel dizinin karma yöntemle anlatılması hedeflenmektedir. Yapılan incelemeler ile birlikte görsel sanatlardaki acı ve beden olgusunun ne denli önemli bir etken üzerinden vurgulandığı öne çıkarılmaktadır. Tarih boyunca görsel sanatların ne denli önemli olduğu, nasıl bir anlatım değerine sahip olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Öyle ki insanlar görsel sanatları, duygu, düşünce ve hislerini en iyi şekilde anlatma yoluna girmişlerdir. Bu şekilde de acının betimlenme şeklini görsel ve somut yolla açıklamak isteyen sanatçılar farklı kültür dönemlerinde farklı eserler üretmiştir. Acı insan dünyasında önemli duygulardan birisidir. Acının tarif edilmesi ya da bir insana yansıtılması ancak insan eylemleri ile birlikte sağlanabilmektedir. Nitekim sanat acı duygusunun bedensel eylemde nasıl aktarıldığını doğrudan ya da dolaylı yoldan anlatma çabasına girmiştir. Sanat insanlar arasında pek çok şeyi aktarmak isteyen bir araç görevi görürken, insanların en iyi şekilde duygularını yansıtmış olduğu bir alandır. Bu nedenden dolayı araştırma içerisindeki temel olgunun önemi vurgulanmakta, sanat ve beden ekseninden farkındalık sunulmaktadır.

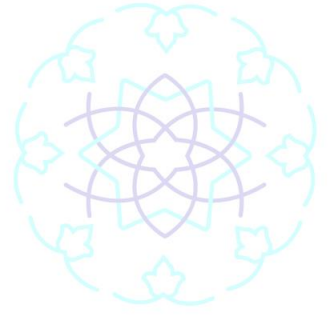
Anahtar Kelimeler: Acı, Beden, Kronoloji, Sanat, Sanat Akımları

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, denomero@gmail.com, ORCID: 0009-0001-7037-9955



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



REFLECTIONS OF THE PAIN-BODY PHENOMENON ON ARTWORKS IN DIFFERENT CULTURAL PERIODS

Abstract

In the research; It is aimed to examine the artistic processes of the pain body phenomenon through the examples it left in the historical artistic adventure. Ancient Greek, Renaissance, Baroque etc. It is aimed to explain the definition of Pain and the body in artistic periods, the formation of the concept of Pain-body in personal development, the historical series through subject-based art trends and examples with a mixed method. With the examinations made, it is highlighted how important the phenomenon of pain and body in visual arts is emphasized. It is clearly understood how important visual arts have been throughout history and what kind of expressive value they have. So much so that people have started to use visual arts to express their feelings, thoughts and feelings in the best way possible. In this way, artists who wanted to explain the way pain is depicted in a visual and concrete way took part. Pain is one of the important emotions in the human world. Describing pain or reflecting it on a person can only be achieved through human actions. As a matter of fact, art has attempted to explain, directly or indirectly, how the feeling of pain is conveyed in physical action. While art serves as a tool to convey many things between people, it is an area where people reflect their feelings in the best way. For this reason, the importance of the basic phenomenon in the research is emphasized and awareness is presented from the axis of art and body.

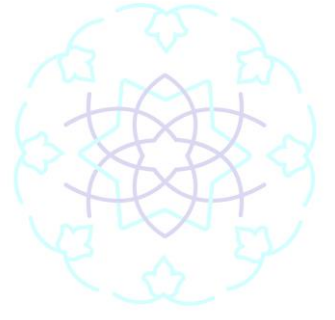
Keywords: Pain, Body, Chronology, Art, Art Movements.





BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Giriş

Acı mekanizmasında önemli bir araştırmacı olan Lewis (1942), kitabının önsözünde tatmin edici bir acı tanımı yapmadığını ve yapılan tüm girişimlerin kullanışlı bir amaç sağlamadığını belirtmiştir. İngiliz nörolog Holmes (1950), acının tanımını yapmanın değerli bir durum oluşturmadığını belirtmiştir; “Gerçekte hem kapsayıcı hem de yeteri kadar sınırlı bir tanım yapmak çok düşük bir ihtimaldir”. Acıyı tanımlamakta diğer bir engel kullanılan dilin doğal olarak sınırlı olmasıdır. Bir tarafta kişi yaşadığı acıyı dil vasıtasıyla direkt olarak anlatamadığı için metaforlara başvurmaktadır. Diğer taraftan klinisyenler acı ile doku hasarını orantılı olarak düşünmek zorunda kalmaktadır. (Holmes 1950)

1979’da Uluslararası Acı Çalışmaları Derneği’nin (IASP)acının, sadece duysal ve duygusal tarafının olmadığını belirtmiş, ayrıca doku hasarı ile de ilişkilendirmiştir. Bu tanıma göre; “Gerçek veya potansiyel bir doku hasarı ile ilişkili hoş olmayan duysal veya duygusal tecrübeye acı denir” (IASP, 1979: 249). Tanımın evrenselleşmesi amacıyla yapılan bu açıklama aslında klinisyenler tarafından kullanmak için tasarlanmıştır. (Morris, 2003: 3-13) Herkes hayatının erken aşamalarında bedenindeki hasarla ilişkili olarak bu kelimeyi kullanmayı öğrenir. Bu nedenle acı kelimesi sadece saf bir tecrübeyi değil, sözcüğü kullanma durumu ile de ilgilidir. (Merskey, 2015: 37-329)

Öte yandanUluslararası Acı Çalışmaları Derneği’nin (IASP) tanımından önce de acıya ilişkin farklı tanımlama girişimlerinin olduğu görülmektedir. Sternbach (1968), acının şunları içerdiğini iddia etmiştir: 1. Kişisel ve özel bir duyu, 2. Devam eden bir doku hasarını işaret eden kötü hissiyatlı bir uyarı 3. Kişiyi kötü bir durumdan koruyan bedeninin cevabı. Bu öneri bir duyu, uyarı ve teolojik bir cevabı içerir. Mountcastle (1974: 81-342), acının “her insanın hissedebildiği ve bir doku ya da organa hasar veren veya hasar tehdidi olan bir uyarıcı tarafından oluşturulan duysal bir tecrübe” olduğunu belirtir. Bu tanım acının acı oluşturacağını belirttiği için döngüseldir. Merskey(1964) doku hasarı ile acı ilişkisinin ölçülebileceğini iddia eder ve bu nedenle ilk modern anlamda acıyı tanımlamaya çalışan araştırmacı olarak kabul edilir.



Sanat tarihinde de acı-beden ilişkisi, farklı dönemlerde ve sanat akımlarında çeşitli biçimlerde ele alınmıştır. Her dönemde, sanatçılar insan bedeninin acılarını ve duygusal, fiziksel veya ruhsal acıları temsil etmek için farklı teknikler ve yaklaşımlar kullanmıştır. Bu yaklaşımlar, sanatın farklı formlarında ve zaman dilimlerinde sanatçıların eserlerinde günümüze kadar ulaşmaktadır. İkonografik ve mitolojik temsillerde, Hristiyanlık ikonografisinde, insan anatomisinde, dramatik ve duygusal anlatılarda, savaş ve toplumsal acı formunda, çağdaş ve dijital sanatın bireysel denemelerinde konu olarak günümüze ulaşmaktadır.

Acının Bedensel His Haline Dönüşüm Süreci

Antik çağlara kadar uzanan acının varoluşu; sanatsal, edebi ve tiyatral boyutlarda konu olarak ele alınmıştır. Köken olarak “acı” birçok fiziki ve duygusal boyutta anlamlandırılmıştır. Gam, elem, hüzn, sıkıntı, üzüntü, ıstırap gibi anlamlarda fiziksel boyutları gözlemlenmiştir.



Görsel 1. İlyada ve Odysseia

İlyada ve Odysseia (Görsel 1) destanı içinde acı kavramının kullanılışı acının varoluşunun çok eski dönemlerde sanatın bir parçası haline geldiğinin ispatı olmuştur. Acı-beden kavramı Yunan şairi Homeros'un destanında Truva savaşının sona ermesine kadar olan savaşın sebeplerini, Tanrıların müdahalelerini, savaşan kahramanların öykülerini ve onların duygularının hikayesini anlatmaktadır. Acı-beden kavramı destanda farklı başlıklar altında ilişkilendirilmiştir:



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Acının ve Bedenin Varoluşu:Destan'da, savaşın şiddeti ve acı dolu sahnelerle anlatımı yapılmaktadır. Savaşan kahramanların bedenlerindeki yaralar, ölümler ve acılar ayrıntılı bir şekilde betimlenmektedir. Kahramanların savaş alanında aldıkları yaralar, fiziksel acılarını ve bedenlerinin zorlanmasını vurgulamaktadır. Özellikle savaş sahnelerindeki detaylar, bu kavramın destandaki yerini belirlemektedir.



Görsel 2.Nikolai NikolajevitchGayNikolaiNikolajevitchGay, Aşil, Patroclus'un Ölümüne Ağıt Veren Akhilleus'un Ölümüne Ağıtıyor, BelorussianNational Gallery, Minsk, Belarus

Duygusal Acı ve Psikolojik Etkiler: İlyada destanında, duygusal acılar da önemli bir yer tutar. Kahramanların savaş kayıpları, değer verdikleri ve sevdiklerinin kayıpları ve bu kayıpların psikolojik travmaları, eseri oluşturan temel unsurlar olmaktadır. Örneğin, Akhilleus'un en yakın arkadaşı Patroklos'un ölümü (Görsel 2) onun için derin bir acı ve öfke kaynağıdır. Bu duygusal acı, destan boyunca kahramanların kararlarını ve davranışlarını etkilemektedir.

Acının Bedelini Ödemek:İlyada destanında, kahramanlar arasında onur ve gurur önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum bazen acıya sebep olabilmektedir. Örneğin, Akhilleus'un öfkesi ve intikam arzusu, onun kısa süreli bir zafer elde etmesine yol açsa da, en sonunda sevdiği birinin ölümü ve kendi ölümüyle sonuçlanmaktadır. Onur kavramı, kahramanların bedenlerinde ve duygusal dünyalarında bir tür acıya yol açabilmektedir.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Fiziksel Acı ve Beden İlişkisi

Acı tanımı olarak kodlanan ilk tanım fiziksel acıdır. Düşüncede acıyı sorgulamak istesek duygusal ve ruhsal boyutu sonraki sıralamada yer alır. Tarihsel süreçte insan hep fiziksel acı olgusu üzerine sorgulama yapmıştır. Antik dönem acının “lanetli” bir durum olduğunu düşünürken, Yunan ve Roma toplumlarında “his ve duyum” tanımlarıyla anılmaktadır (Apaydın, Çağla 2018)

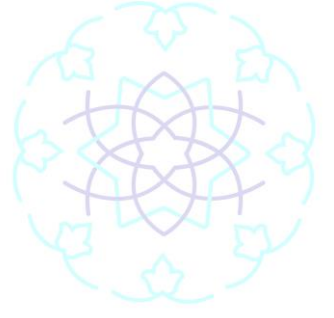
Acıyı dünya görüşlerine entegre eden toplumlar, çoğu zaman keskinlik ifadeleri yükleyerek bir açıklama yapma yolunu tercih etmiştir. Acının kökenini, açıklamaya yönelik nedensellik ağlarının içine yerleştirmektedirler. Özellikle de her toplum, kendine göre geliştirdiği özel tıp vb. tekniklerle, onunla mücadele etmenin sembolik ve pratik olanaklarını bulmaya çalışmıştır.

İnsan bedeni ve acı tarihsel yolculuğunda birçok düşünürün de ana konularından olmuştur. Bu düşünürler, metafiziksel, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla acı-beden ilişkisini değerlendirmekte ve yorumlamaktadırlar. F. Nietzsche, acıyı “insanın gelişimi için gücünü ve direncini artırarak üstün bir birey olmasını sağlayan zemin olarak tanımlamaktadır” (Nietzsche, 2013) A. Schopenhauer, “acı için yaşamın temel özelliğidir ve insanın varoluşunun temel parçası olarak kabul edip iradeyle kontrol edilebileceğini savunur” (Schopenhauer, 2010). M. Foucault, “toplumsal yapıların iktidar aracı olarak acıyı bireylerin üzerinde disipline etmesini ve kontrol mekanizması olmasını ele almaktadır” (Foucault, 2017). E. Scarry ise “The Body In Pain” çalışmasında acının tasvir edilmesinin zorluklarını, beden acılarına dair sınırlamalarını tartışır. E. Scarry’ye göre acı, “bireyin kendini ifade etmesini zorlaştıran bir deneyimdir” (Scarry, 1985). S. Freud ise “acının bilinçaltındaki bastırılmış duygular ve travmalar insanın acı çekmesine neden olmaktadır” düşüncesini savunmaktadır (Freud, 1924). Ego tarafından yönetilip vücudumuzun hücrelerinde yer alıp herhangi bir etkiyle ortaya çıkan tepki acı-beden olarak adlandırılmaktadır. “Şimdi’nin Gücü” ve “Var Olmanın Gücü” kitaplarının yazarı “Eckhart Tolle’a (2019: 196-216) göre acı-beden, çoğu insanın içinde yaşayan yarı otonom bir enerji biçimidir. Kendine ait ilkel bir zekâsı vardır. Canlılar gibi beslenmekte, kendisini yenilemekte, duygusallığından enerji üretmektedir. Duyusal olarak hissettiği tüm acılar acı-bedenin beslenmesi demektir. Acı çekmek,



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



düşünsel bazda soylu bir amaca hizmet etmektedir.Yanıp yok olan bir ego ve bilincin evrimleşmesinde beden bulmaktadır.Aristoteles'e göre; acı heyecanın esas şekli ve aynı zamanda mahremiyeti görmezden gelinmiş bedenin bir ölçüsü olarak kabul görmüştür(Massumi, 2019).

Ardından felsefe, bilhassa Descartes ile beraber acının bedensel bir varoluşun ortaya koyduğu bir duyum olarak değerlendirmiştir.

Biyoloji, acının sürecini irdeleyerek, bir uyarının başladığı noktayı, ilerleme aşamalarını ve bitiş noktasını nesnel bir şekilde ortaya çıkarırken, felsefe ya da psikoloji acı ile ilgili kavramları ve bu anlamda kişinin ifadelerini inceler (Breton, 2010: 9- 11).



Görsel 3.Michelangelo, Pietà, 1499, Aziz PetrusBazilikası, Vatikan

Beden acının görsele dönüştüğü yerin sergi alanı olmaktadır.Breton ise “Acı vermesi iyidir çünkü sizin gerçek olduğunuzu, yaşadığınızı kanıtlar” der (Corbin, Courtine&Vigarello,2011: 51).Marie-JeanneLavilatte, acının tanımlaması ile ilgili tıp metinleri üzerindeki kapsamlı çalışmalarının sonunda şöyle söyler;“Acı daha ziyade uzamsaldır,şeyleştirilmeye daha elverişlidir” (Corbin, Courtine&Vigarello, 2011: 201). Hastanın dayanıklılığı ve



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



kabullenirliliğinin bu şekilde değerlendirilebilir olduğunu belirten Marie-JeanneLavilatte, hangi bakış açısıyla ele alınır alınsın, tamamen bedensel acıylailgili kısıtlı bakış açılarıyla yetinmememiz gerektiğini“insan asla sadece bedeninden çekmez sıkıntıyı, sıkıntıyı çeken tüm varlığıdır” sözleriyle dile getirmiştir(Corbin, Courtine&Vigarello, 2011: 201; akt. Üstel Arı-Çevik, 2020: 28-29). Tanımı farklı düşünürlerce değişen acı-beden olgusu felsefi, psikolojik ve toplumsal açıdan yorumlanmaya çalışılarak, insan deneyimlerinin derinliklerine inilmek istenmektedir. Acı-bedenin insan varoluşundaki bu incelemeleri toplumlara eşsiz bir bakış açısı sunmaktadır.

Tarihsel süreçte acı-beden teması, kültürel değerlerle toplumsal ilişkileri de bir araya getirerek farklı dönemlerin kültür üretimlerine yansımıştır. İlk insanlar Havva ile Adem'in yaratılışından sonraki cennetten kovulma süreçleri acı ile ilişkili olarak pek çok kültür üretimine konu olmuştur.Hristiyanlıkta Tanrı'nın oğlu olarak kabul gören İsa'nın Michalengelo'nun Pieta isimli heykelinde olduğu gibi (Görsel 3) ruhsal ve fiziksel acı betimlemeleri farklı dönemlerin sanat eserlerine acı-beden olgusu üzerinden yansımış ve bu yansıma günümüze kadar olan pek çok dönemin anlatı formunda belirginleşmiştir.

Acı-Bedenin Sanat Tarihinde Temsil Formları

Bedeninin acılarını temsil etme çabası, sanatçıların duygusal ve derin anlam arayışlarına, toplumsal değişimlere ve bireysel deneyimlere olan duyarlılıklarına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Sanatçılar, farklı dönemlerde ve akımlarda dramatik ışık-gölge kullanımından soyut sanata, rüya gibi sahnelerden post-modern yaklaşımlara kadar acı-beden olgusunu duygusal, fiziksel ve ruhsal olarak ele almaktadır. Acı-beden ekseninde sanatsal süreçleri dönemlerde ve akımlarda temasal olarak Yunan ve Rönesans, Barok, Modern, Çağdaş sanat, Dijital sanat ve Yapay zekâ sanatı başlıklarında örneklerle kronolojik bir sıra içinde yorumlamak mümkündür. Bu sıralamada başlangıçta ifade yönteminde acı kavramına yer veren insan, zaman içinde sanatın evrilen anlayışlarında farklı boyutlarını da resmin konusu haline getirmiştir.

Antik Yunan sanatı, o dönemin kültürünü, mitolojisini ve yaşam tarzını yansıtan çeşitli sanat eserleriyle bilinmektedir. Bu sanat, Yunan medeniyetinin yaşamın farklı yönlerini ve insan



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



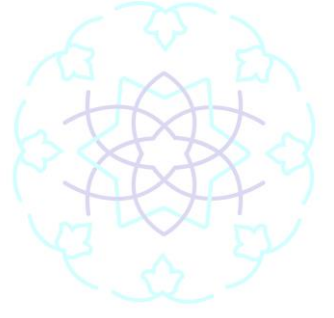
deneyimini temsil etmede kullandığı farklı ifade biçimlerini içerir. Yunan sanatı, mitolojik ve mitoloji dışı konuları işleyen birçok heykel, vazo, fresk ve diğer eserlerden oluşmaktadır. Bu eserlerin bir kısmı, insan deneyiminin acı verici yönlerini de yansıtmaktadır. Mitolojide yer alan karakterler, trajediler, savaşlar ve insanın yaşamındaki diğer zorluklar, antik Yunan sanatında sıkça ele alınan konular arasındadır.

Yunan mitolojisinin karakterleri ve tanrıları, insan deneyimindeki acıyı simgeleyen veya onunla ilişkilendirilen figürler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Prometheus'un cezası olan sonsuz bir işkence Medusa'nın (Görsel 4-5) bakışlarının insanları taşa çevirmesi, gibi mitolojik anlatılardaki acı temaları, karakterlerin yaşadıkları olaylar çerçevesinde hissettikleri acı sanat eserlerinde betimlenirken kullanılan öğeler arasında yer almaktadır. Bu döneme ait eserlerde mitolojik anlatılarla acının insan deneyimindeki yeri ve bununla başa çıkma çabaları görsel ifade şekli olarak yer almaktadır. Bu dönemin ardından bir kültürel değişim yaşanmış veacı-beden temasının aktarımına ilişkin yeni bir yönelim gerçekleşmiştir. 14. yüzyıl ve 17. yüzyıllar arası, Avrupa Yunan mitolojisinin konu yönelimlerinin aksine kültürel ve sanatsal değerlerin pik yaptığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Görsel 4.Laocoön ve oğulları, mermer heykel, 2,08 cm x 1,63 cm, Vatikan Müzesi,Vatikan,M.Ö. 200 /

Görsel 5. Medusa'yı öldüren Yunan kahramanı Perseus'un bronz heykeli (Cellini tarafından 1545-54 CE, Floransa).

Rönesans dönemi insanın sanat eserlerine konu olan gerçeklikte yeniden doğuşu ve gerçek insanın sanatın temasını oluşturduğu bir başlangıcı temsil eder. Sanat, bilim, edebiyat ve felsefe alanlarındaki gelişmelerle acı ve beden farklı perspektiflerden değerlendirilmektedir. Örneğin, H.Bosch'un "Ecce Homo" tablosunda sanatçının acı temasını İsa'nın başına taç giydirilmiş elleri bağlı halde tasvir ettiği görülür.Sanatçı dini temaları derinlemesine anlama ve izlek olarak seyirciye acı duygusunu yoğun bir şekilde aktarma çabası içerisindedir.

Aydınlanma dönemi olarak anılan bu dönem, insan anatomisinin detaylı bir şekilde incelendiği bir dönem olmaktadır. Michelangelo gibi sanatçılar insan bedeninin detaylı anatomi çalışmalarını yapmış ve bazı eserlerinde acı çeken figürleri de betimlemişlerdir. Hristiyanlıkta acı çeken İsa'nın betimlemeleri konusal olarak bu dönemde sıkça görülürken, Michelangelo'nun Sistina Şapeli duvarlarına betimlediği fresk konusu dini öğeler taşımaya rağmen acı-beden olgusunu en iyi vurgulayan eserlerden biri olarak sanat tarihi kronolojisinde yerini almıştır.



Görsel 6.Caravaggio,**Aziz Petrus'in Çarmıha Gerilişi**, 1601-1602,230x175 cm, **Santa Maria del Popolo Bazilikası Cerasi Şapeli, Roma / Görsel 7.**Gian LorenzoBernini, **TheRape of Proserpina**(Proserpina'nın Tecavüzü/Kaçırılması),1621-1622, Roma

Aydınlanma çağının devamı olarak karşımıza çıkan kültürel süreç Barok dönem şeklinde sanata yeni bir anlayış kazandırmıştır. 17. yüzyıldan 18. yüzyılın ortalarına dek süren bu dönemde sanat, dramatik ifadeler, hareketli kompozisyonlar ve duygusal derinlik gibi karakteristik özelliklere sahiptir. Barok sanat temel özellikleri teatral kompozisyonlar, duygu, hareket, zengin süsleme ve detaylar, dini temalar, dramatik aydınlatma, gölgenin kullanımı gibi temel ayırt edici özelliklere sahiptir. Dönemin sanatçıları konuları anlatmak için gölgeyi özel ışık oyunları ile aktarıırken, konu bazında hikayesel anlatıma başvurmuş, duyguyu hissettirileri ile, insan bedenini ayrıntılı analiz etmiştir. Sanatçıların eserlerinde zengin süslemeler, ayrıntılar göz alıcı ve etkileyici bir formda aktarılırken, kilise önceki dönemlere göre sanatın bizzat yanında ve destekçisi olarak yer almaktadır. Barok sanatın en önemli sanatçılarından biri Caravaggio'dur. Caravaggio, dönemin özelliklerini en iyi şekilde yansıtan sanatçılar arasındadır. Eserlerinde ışık



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



gölge kullanımıyla acı temalarını bedensel olarak vurgularken figürlerin geneli karanlık arka planda dramatik acının hissini gizil bir şekilde hissettirmektedir. İzlek eserin kendisiyleduygusal bir bağ kurmaktadır. Dönemin özelliği olan tenebrizm tekniğiyle yapılmış olan eserler Barok üslupsallığına uygun hizmet etmektedir (Görsel 6). Caravaggio'nun "Aziz Petrus'in Çarmıha Gerilişi" çalışması acı-beden vurgusunu döneme uygun teknik ve üslupla aktaran en önemli örneklerdendir.Eserde Aziz Petrus'un bedeni çarmıha gerili elleri çivilenmiş,baş bölgesi aşağıya doğru sarkıtılmış, acısının bedenindeki vurgusu yoğun dramatizasyonla izleyiciye sunularak yaşanan acıyı hissettirmek amaçlanmıştır.

Lorenzo Bernininin "Proserpina'nın Tecavüzü" (Görsel 7) adlı eseri Barok sanatın dramatik konularını ve acı beden olgusunun en iyi ifade eden heykel örneklerinin başında gelmektedir.Bu heykel, Roma mitolojisinin bir öyküsünü canlandırmaktadır.Proserpina (Persephone), Roma mitolojisinde yeraltı tanrısı Pluto (Hades) tarafından kaçırılmıştır. Bernini'nin eserinde, Pluto'nun Proserpina'yı kaçırma anı anlatılmaktadır. Bernini, figürlerin ifadelerini, vücut hareketlerini acı ve beden bütünleşmesini, anın dramatizasyonunu kullanarak bu olayı canlı ve etkileyici bir şekilde yorumlamaktadır. Proserpina'nın ifadesindeki çaresizlik ve Pluto'nun güçlü hareketleri, heykelin izleyiciye bu dramatik olayın şiddetini ve acısını hissettirmesini sağlamaktadır. Bernini'nin heykellerindeki gerçekçilik ve detaylar, bu eserin benzersiz ve etkileyici bir yorumunu ortaya çıkartmaktadır. Bu eser, Bernini'nin Barok sanatındaki ustalığını ve dramatik anları nasıl güçlü bir şekilde ifade ettiğini gösteren önemli bir örnektir.



Görsel 8. Peter Paul Rubens, Aziz Sebastian'ın şehitliği, 1608, 153x118 cm, Palazzo Corsini, Gallerie Nazionali Barberini Corsini, Rome, Italy / **Görsel 9.** Jean-Honoré Fragonard (1732-1806), Minotaur'a kurban, 1765, Tuval üzerine yağlıboya, 72 × 91 cm

Barok dönemin bir başka önemli sanatçısı Peter Paul Rubens'tir. Peter Paul Rubens'un "Aziz Sebastian'ın Şehitliği" adlı eseri, Barok dönem ressamlarının genellikle dini temalara yoğunlaştığı bir dönemde yapılmış olan bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Aziz Sebastian, Roma İmparatoru Diocletianus'un emri üzerine okla vurularak şehit edilen bir Hristiyan azizdir. Bedeni, oklarla delinmiş ve vücudu çeşitli açılardan dramatik bir şekilde yorgun ve acıyı hissettiren bir pozisyonda tasvir edilmiştir. Sanatçı, azizin yüz ifadesindeki acıyı ve çaresizliği vurgulayarak izleyiciye bu şehitlik anını derinden hissettirmeyi amaçlamıştır (Görsel 8). Rubens, resimlerinin konusu olan figürler arasındaki dinamik etkileşim ve bedenlerin anatomisine verdiği dikkatle bilinen bir sanatçıdır. Aziz Sebastian'ın bedeni, hareketi gerçekçiliği yüksek bir şekilde resmedilmiş, okların neden olduğu acı ve şiddetin etkisi canlı bir şekilde ifade edilmiştir. Sanatçı, renk paleti, ışık-gölge kullanımı ve figüratif becerileri, bu eseri Barok sanatının temel unsurlarıyla birleştirmektedir. Aziz Sebastian'ın şehitliği, Rubens'in yeteneklerini ve duygusal derinliğini sergileyen etkileyici bir eser olarak kabul edilmektedir.

Rokoko sanatı, 18. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan bir sanat akımı olmakla beraber genellikle zarafet, süsleme ve incelik karakterize bir dönemi tasvir etmektedir. Rokoko'nun



estetik, kendinden önceki Barok dönemine kıyasla daha hafif, zarif ve duygusal bir tarza sahip olmasından gelmektedir. Bu dönemdeki sanat eserleri, genellikle neşeli ve lirik temalara odaklanmaktadır. Ancak, acıya veya bedensel çilelere odaklanan eserlere de rastlanmaktadır. Bu, özellikle mitolojik veya dini temalara dayalı eserlerde görülebilmektedir. Örneğin, Jean-Honoré Fragonard'un "The Sacrifice of Polyxena" adlı eseri, acı içindeki bir bedeni tasvir eden bir örnek sayılabilmektedir (Görsel 9).

Acı-bedene ait göstergeler sanatsal süreçte hemen her dönemde yer almaktadır. Kimi dönemlerde bir paradigma olgusu olarak yer alan acı-beden, simgeleştirilmiş estetik denge içinde, mitolojik temalarla, idealize edilmiş bir anlatım diliyle mimariye dönüşebilmekte ve sanatın eğitici rolünü de üstlenerek bir anlatım dili oluşturmaktadır. Bununla beraber Neoklasizm döneminde de acı-bedene ilişkin tematik anlatıların varlığına rastlanmaktadır. Neoklasizm, 18. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın başlarına kadar olan süreci kapsayan bir sanat akımıdır ve Antik Yunan ve Roma sanatının ideallerini benimseyen bir yapıdadır. Bu akım, kendinden önceki kültür formu Rokoko'nun zarafet ve süslemesine karşı, sade, simetrik ve dengeli kompozisyonlarla karakterize edilmektedir. Genellikle ahlaki değerlere vurgu yapar ve antik dönemin klasik estetiğine dönüşü temsil etmektedir.



Görsel 10. Antonio Canova, Cupid'in Öpücüğü ile Yeniden Canlanan Psyche, 1787-1793, 155x168 cm, Louvre, Paris / **Görsel 11.** Eugène Delacroix, Mort de Sardanapale (Sardanapalus'un Ölümü), Musée du Louvre



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



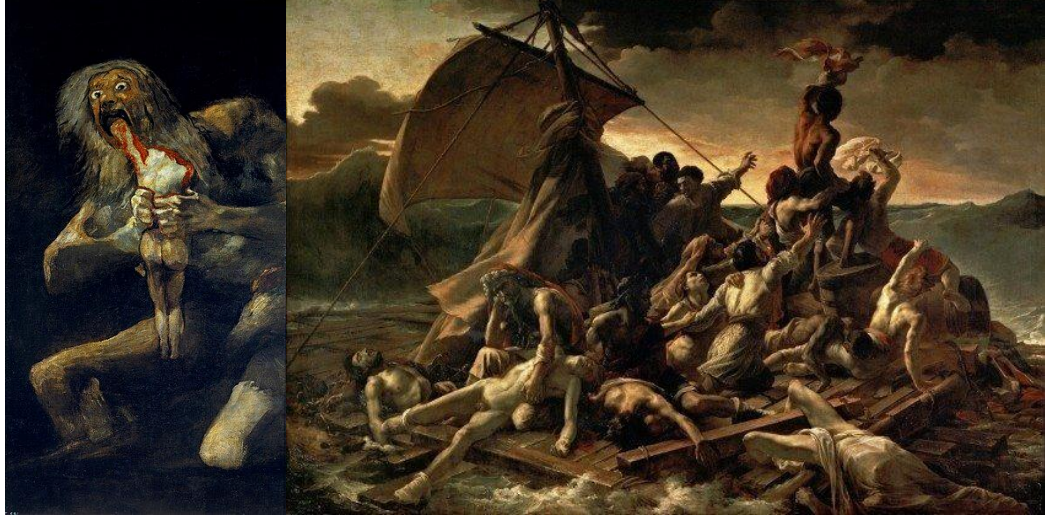
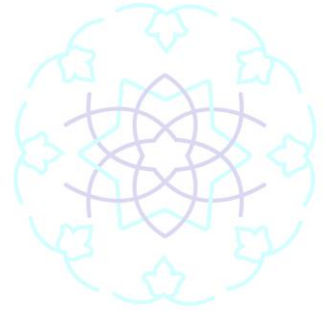
Antonio Canova'nın "Psyche Revived by Cupid's Kiss" (Görsel 10) gibi eserleri, acının içsel bir güzellikle birleştiği anları yansıtarak, izleyiciye huzur hissi ve düşündürücü bir deneyim sunmaktadır. Ölüm sahnesinin mükemmeliyetçiliği içinde acı-beden tasviri ideal anlatım yoluyla karşımıza çıkmaktadır. Neoklasik dönem acının kaçınılmazlığını yaratılan eserler aracılığıyla anlamlandırırken, bu anlatım izleyicide düşünsel bir derinlik bırakmayı amaçlar. Neoklasizm sanatçıları, mitolojik temaları ve klasik trajik hikayeleri tercih etmişlerdir. Acı-bedeni bu bağlamda işlerken, antik mitoloji ve tragedyanın derinliğinden ilham almışlardır. Jacques-Louis David'in "The Death of Sardanapalus" (Görsel 11) eseri, acıyı bir trajedinin içinde anlatarak, duygusal yoğunluğu dengeli bir estetikle birleştirmiştir. Neoklasik sanat, insan figürlerini idealize edilmiş ve ideal oranlarda tasvir etmeye odaklanmaktadır. Acı-beden, bu idealize edilmiş anlatım içinde hüznü bir güzellikle ifade bulmaktadır.

Neoklasizm'in ardından duygusallık, bireysellik ve doğanın gücü sanatta yeni bir anlayışa vurgu yaparak Romantizm döneminde yeni bir anlatı formunun doğmasını sağlamıştır. Acı-beden, bu anlayış ve üslup biçiminde bireysel anlatı yollarının yoğun duygusal ifadesinde yer almaktadır. Bu duygusal ifadeleri konu bazında işleyen dönem sanatçılarının başında Francisco Goya gelmektedir. "Saturn Devouring His Son" (Kronos, Oğlunu Yutuyor) (Görsel 12) konulu eseri mitolojiden esinlenerek Antik Roma mitolojisinin tanrılarında biri olan Kronos'un oğlu olan Zeus'u yemesini tasvir etmektedir. Bu eser, acıyı ve trajediyi bir baba-oğul ilişkisi içinde yoğun bir şekilde sunmaktadır. İfade gücü ve çarpıcı tasarımıyla Goya izleyicide derin bir acı etkisi bırakmaktadır. Géricault'un "The Raft of Medusa (Medusa'nın Salı)" isimli eseri de (Görsel 13), deniz kazasında hayatta kalan mürettebatın acı dolu deneyimini tasvir etmektedir. Can pazarı içinde sallanan sığınmacılar, çaresizlik ve umutsuzluk içindeki insanlık durumunu anlatmaktadır. Sanatçının dramatik kompozisyonu ve detaylı figür çalışmaları, acıyı ve çaresizliği vurgulamaktadır. Çalışmadaki figürler klasik anlatımdan kompozisyon yapısına kadar zıtlık oluşturmaktadır. Bu nedenle eser Neoklasik ile Romantizm arasında bir köprü olarak yorumlanabilir.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Görsel 12. Francisco Goya, Saturn Devouring His Son, 1820-1823, 143,5x 81,4 cm, Museo del Prado, Madrid / **Görsel 13.** Théodore Géricault, The Raft of the Medusa (Medusa'nın Salı), 1818-1819

Romantizm'in bir diğer temsilcisi Caspar David Friedrich'tir ve "The Monk by the Sea (Deniz Kenarındaki Keşiş)" isimli eserinde doğanın gücü ve insanın doğa karşısındaki küçüklüğünü vurgulamaktadır. Eser yalnız bir rahibin muazzam deniz manzarası karşısındaki ufaklığını tasvir etmektedir. Eserde, insanın doğa karşısındaki acı dolu yalnızlığı ve evrensel çaresizliği anlatılmaktadır. Friedrich' in eserinde acı beden anlatımı sanatçının duygusal derinlik arayışını ve bireysel deneyimlere odaklanışını yansıtır. Romantizm sanat akımı, 18. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın ortalarına kadar süren bir dönemi kapsamaktadır. Bu akım, duygusal içselliği ve konusal özgürlüğü vurgular, sanatı daha öznel ve duygusal bir ifade biçimi olarak ele almaktadır. Romantik sanat, mitoloji, tarih ve duygusal temalar üzerinde yoğunlaşırken, ressamlar duygusal ifadeyi ve hayal gücünü ön plana çıkararak eserler üretmiştir.

Ancak, 19. yüzyıl ortalarında ortaya çıkan Realizm, sanatçıların gerçekliği en doğru ve objektif şekilde tasvir etmeye odaklandığı bir dönemi temsil etmektedir. Bu geçiş, sanat dünyasında objektif gerçekliği vurgulama ihtiyacının arttığını göstermektedir. Realizm sanatı, detaylı ve doğru bir şekilde gerçekliği tasvir etmeye odaklanarak Romantizmin öznel ve duygusal ifade biçimine bir tepki olarak yorumlanabilir. Bu akım sanatçıları, toplumsal konulara, günlük



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



yaşama ve insanların gerçek yaşantısına vurgu yaparak, acı, yoksulluk, sosyal eşitsizlik gibi konuları işlemektedir. Sanatçılar, objektif bir bakış açısıyla insanın acılarını ve yaşam mücadelelerini detaylı bir şekilde ele almıştır. Acı-beden tasvirleri, Realizm akımında özellikle güçlü bir ifade biçimi olarak ön plana çıkmaktadır. Sanatçılar, detaylı gerçeklikle insan bedeninin çeşitli duygusal durumlarını, yorgunluğunu, acısını ve çaresizliğini anlatırlar. Bu eserlerde, toplumsal eleştiriler ve empati oluşturma çabalarıyla birlikte doğal ışık kullanımı, bedenin anatomik detayları ve acının ifadesi bir araya gelir ve izleyiciye güçlü bir duygusal deneyim sunar. Realizm sanatı, Romantizmin duygusal özgürlüğünden uzaklaşarak daha nesnel ve toplumsal bir odak benimser. Ancak, bu geçişte bile, insanın acıları ve yaşam mücadeleleri gibi temalar sanatın merkezinde kalmaya devam etmiştir.



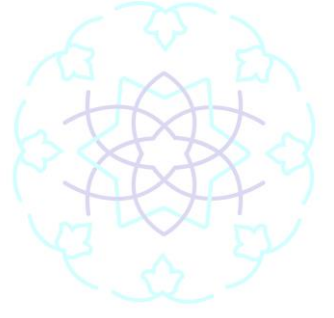
Görsel 14. Gustave Courbet, “The Desperate Man” (Umutsuz Adam); 1844-45 / **Görsel 15.** Jean Francois Millet, Death and the Woodcutter, (Ölüm ve Oduncu), 1859

Sanatçı Gustav Courbet, “The Desperate Man (Umutsuz Adam)” isimli çalışmasında 1943 ve 45 yılları arasında kaldığı Paris’te yapmış olduğu umutsuz bir birey olarak kendisini tasvir etmektedir. Endişeli, korkan bir figür olarak kendi içsel dünyasındaki acısal parçalanmanın etkileri yüzüne derin bir gerçeklikle yansımaktadır. Eser, izleğin içsel derinliğini anlama fırsatı bulmasını, kendisini onun yerine koyarak hissedilenleri empatik içsel dünyasında yorumlamasını, acı beden tasviri içinde benzersiz olarak ele almaktadır (Görsel 14).



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Realist sanatın öncülerinden Jean Francois Millet'in "Death and the Woodcutter" eserinde (Görsel 15) ölüm ve acı ifadesi ile yüzleşilmektedir. İnsanın varoluşsal gerçekliğini düşünmesine yol açan bir tema içinde yaşamın ve doğanın iç içe geçmiş ahenginin sembolik ifadesi olarak izleğe sunmaktadır. Eser oduncunun yaşam mücadelesini ve ölümle olan kaçınılmaz karşılaşmanın dramatize edilmiş halini betimler ve bu haliyle oduncunun zorlu çalışma koşulları ve ölümle yüzleşmesi, sınıf ayrımları ve zorlu yaşam şartlarına dair toplumsal eleştiriyi yansıtan bir çalışma olarak sanat tarihinde yerini alır. Eser aynı zamanda Millet'in sanatsal yeteneğini ve Realizm akımının temel prensiplerini bir araya getirerek, izleyiciye güçlü bir hikaye anlatma yeteneğini sergilemektedir. Eser, acı beden temasını benzersiz bir şekilde yorumlayarak, insanın doğa ve ölümle olan ilişkisini derinlemesine incelemektedir. Realizm akımının 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmasının ardından, sanat dünyasında bir dizi değişim ve evrim yaşanmıştır. Sanatın modernleşme sürecine adım atan bir dizi akım Realizm sonrası modernist tavrın ortaya çıkmasında etken olmuştur. Modern sanat, 19. yüzyılın sonlarından itibaren 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanan bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde, sanatçılar geleneksel normlara meydan okuyarak yeni ifade biçimleri aramışlardır. Modern sanat, farklı akımların ortaya çıkması, soyutlama ve deneysel yaklaşımların benimsenmesi gibi çeşitli özelliklere sahiptir. Modern sanat ve sonrası için değişmeyen konusal yaklaşımlardan biri acı-beden olgusudur ve tüm sanat dönemlerinde konu olarak farklı formlarda da olsa yer aldığı görülmektedir. Realizm sonrası Empresyonizm akımı doğal ışık, renk ve atmosferin izlenimlerini yansıtan pozitif ve anlık temsil formları ile değişen ışık koşullarına odaklanan bir üsluba sahiptir. Konu yönelimi olarak dış mekanlarda anlık gözlemleri ve duygularıyla eserler üreten sanatçılar beden olgusuna yönelik izlenimci bir tavır sergiler ve beden doğa ile iç içe geçmiş, sanatçılarda o anlık hislerin yoğunluğuyla ifade edilmiştir. Acı-beden yönelimini bu dönemde birlikte gördüğümüz eser sayıları oldukça azdır.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Görsel 16. Edgar Degas, Interior (TheRape), 1869

E.Degas'ın "Interior (TheRape)" (Görsel 16) isimli eseri acı-beden temasını sembolleştiren dönemin sayılı örnekleri arasındadır. Sanatçı, eserlerinde genellikle günlük yaşamın kesitlerini, bale dansçıları, at yarışlarını ve kadın portrelerini resmetmiştir. Figürleri ve mekanları detaylı bir gözlemlerle resmederken, izleyiciye olayların içine daha derinlemesine bir bakış sunmaktadır. Bu tanımlara uymayan "Interior (TheRape)" eseri acı-bedeni dramatik ve çarpıcı bir şekilde vurgulamaktadır. Bu tablo, Edgar Degas'ın kız kardeşi Thérèse ve kuzeni Edmondo Morbilli'nin portresini çizdiği bir eser olarak bilinmektedir. Ancak, eser zaman içinde bir tecavüz sahnesinin anlatımına dönüşmüştür ve bu isim, tablonun içerdiği detaylardan ve atmosferden kaynaklanmaktadır. Thérèse'nin ifadesi, sanki içsel bir sıkıntıyı yansılar gibi donuk ve endişeli görünmektedir. Edmondo'nun gölgesinde oturarak sığınmış gibi durması, çiftin arasında belki de yaşanmış bir trajedinin etkilerini yansıtmaktadır. Gri tonlarında aktarılan kıyafetler ve İslami figürler içeren masa örtüsü, tabloya derinlik katmaktadır. Eser, Rönesans tablolarının ustalığına benzer bir şekilde detaylandırılmış bir yatak odasını gösterir. Thérèse'nin duruşu ve odadaki detaylar, izleyiciye sanki bir iç hesaplaşmanın veya çatışmanın içindeymiş gibi hissettirmektedir.



Görsel 17. Vincent van Gogh, At Eternity's Gate-Sorrowing Old Man (Sonsuzluğun Eşiğinde-Acı Çeken Adam), 1890, 80 x 64 cm, Kröller-Müller Müzesi, Hollanda / **Görsel 18.** Egon Schiele, Ölü Anne (Dead Mother), 1910, Ahşap üzerine yağlıboya ve kurşun kalem, 32,4 x 25,8 cm, Leopold Müzesi, Viyana

Empresyonizm sonrası dönemde, 20. Yüzyılın başlarından itibaren sanatçılar daha soyut, duygusal ve çağdaş bir anlatım dili arayışına girmişlerdir. Vincent Van Gogh tarafından yapılmış "At Eternity's Gate-Sorrowing Old Man (Sonsuzluğun Eşiğinde-Acı Çeken Adam)" isimli eser (Görsel 17), sanatçının son dönemine ait kendi içsel çatışmaları ve beden üzerindeki yansımaları acı çekişinin görsele dönüşmüş hali olarak yorumlanabilir. Sanatçının pek çok eserinde acı, çatışma ve iç dünyanın dışavurumu gibi daha derin duyguların tema olarak işlendiği görülmektedir.

Modern sanatta acı çeken bedenin ele alınışını incelemek, farklı ifadeler ve gelişen bakış açılarıyla örülmüş formlar ortaya çıkarmaktadır. Zaman içinde yapılan bu yolculuk, acının yalnızca fiziksel ıstırabını değil, aynı zamanda duygusal, psikolojik ve toplumsal boyutlarını da gözler önüne sermektedir. 20. yüzyılın başlarında sanatçılar Dışavurumculuk etkisiyle, ham insan



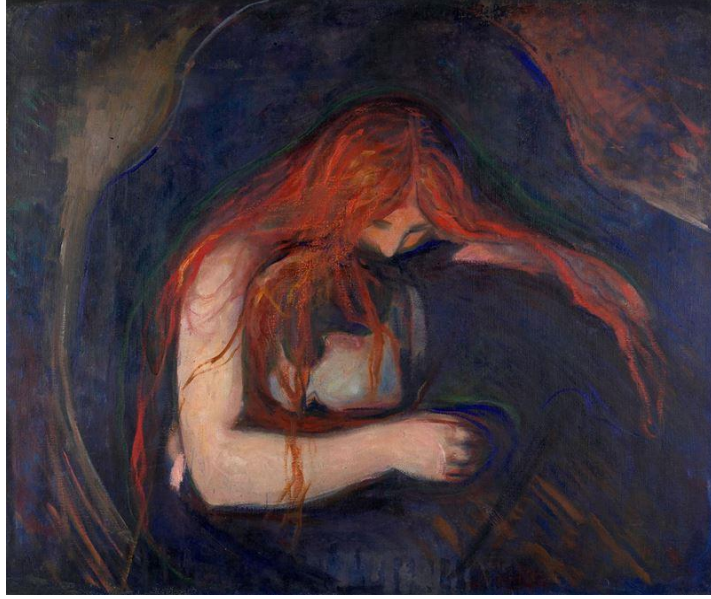
BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



duygularını aktarmak için güçlü bir araç olarak Ekspresyonizmi ifade yöntemi olarak benimsemiş,acı çeken beden, çarpıtılmış formlar ve içsel kargaşayı yansıtan canlı renkler odak noktası haline gelmiştir. Egon Schiele'nin çarpıtılmış figürleri ve Edvard Munch'un eserleri acının içgüdüsel özünü yakalayıp bu dönemi özetlemektedir.

Egon Schiele, 20. yüzyılın başlarında eserler üretmiş Avusturyalı bir ressamdır. Eserlerinde genellikle figüratif tasvirler ve çıplak bedenler üzerine odaklanmaktadır.Schiele'nin çalışmaları, insan figürünü çoğu zaman duygusal ve psikolojik bir derinlikle ele alarak, acı, çaresizlik ve içsel çatışma gibi temaları yansıtmaktadır. “Ölü Anne (Dad Mother)” serisi, Schiele'nin acıyı ve üzüntüyü işlediği en önemli eserlerdendir. Sanatçı kişisel yaşamında annesiyle olan çatışması nedeniyle eserlerinde anne temasını sıkça kullanmıştır (Görsel 18).



Görsel 19.Edvard Munch, Vampir (Aşk ve Acı), 1895, Tuval üzerine yağlı boya, 109 x 91 cm, Munch Museum, Oslo, Norveç

Edvard Munch'un eserleri ise, insanın iç dünyasındaki karmaşık ve derin duygulara odaklanmaktadır. “Vampir (Aşk ve Acı)” isimli eseri, aşkın ve acının içsel çatışmalarını betimlerken, insanın zihnindeki karanlık köşeleri keşfeden sembolik bir anlatıma sahiptir.



Munch, izleyiciyi duygusal bir iç yolculuğa çıkarmak için figürleri ve semboller kullanmaktadır. Aşkın, tutkunun ve acının karmaşıklığı, sanatçının insan deneyimlerinin estetize edilmesi olarak kabul edilebilmektedir.

Modern sanatın acı-beden temasına en iyi gönderme yapılabilecek eserlerin başında Pablo Picasso'nun "Guernica" adlı eseri gelir. Eser İspanya İç Savaşı sırasında Nazi Almanyası ve Faşist İtalya'nın bombardımanı sonucu zarar gören Guernica kasabasını tasvir etmektedir. Guernica, modern sanatta acı ve kederin sembolik dili haline gelmiştir (Görsel 20).



Görsel 20. Pablo Picasso, Guernica, 1937, 349 x 776 cm, ReinaSofiaMüzesi, Madrid

Picasso, eserde siyah-beyaz tonları tercih ederek dramatik bir atmosfer oluşturmuştur. Çarpık insan figürleri, hayvanlar ve alevler, tablonun merkezi konusu olarak yer almaktadır. Bu biçimsel elemanlar, acının ve kaosun ifadesini güçlendirmektedir. İnsan figürlerinin yaralanmış, çılgın veya ağlayan şekillerde tasvir edilmesi, izleyiciye acının ve korkunun derinliğini hissettirmektedir. Tabloda kullanılan soyut formlar, savaşın ve acının evrensel bir temsili haline gelmektedir. İnsan bedeni, parçalanmış ve çarpık bir şekilde betimlenerek, savaşın vahşetini



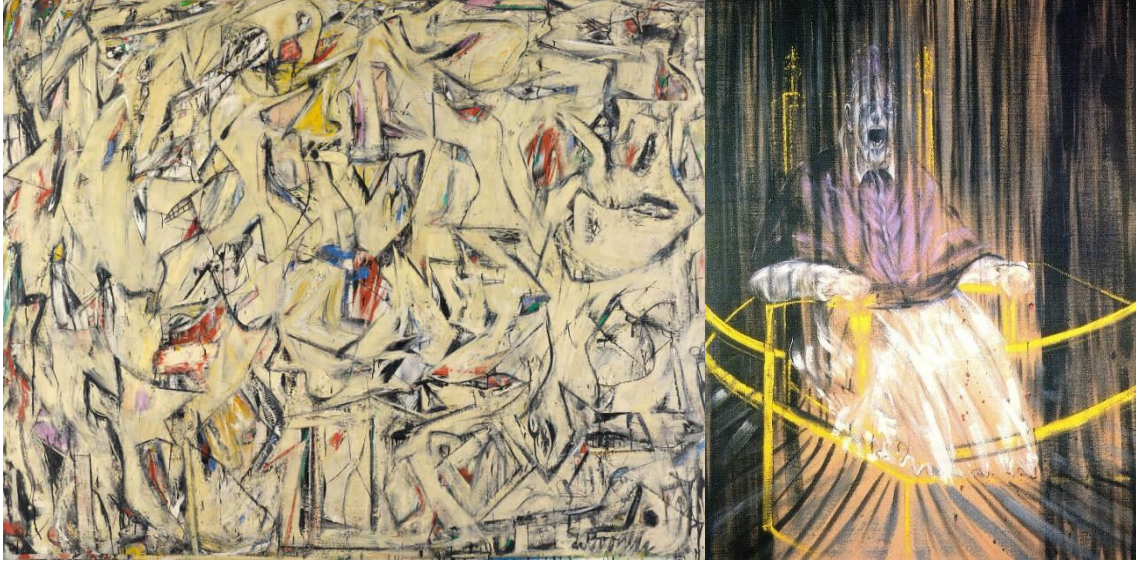
BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



anlatmaktadır. Picasso'nun "Guernica" tablosu, modern sanatın içsel çatışmaları, toplumsal acıları ve travmatik olayları işleme şekline önemli bir örnektir. Sanatçı, soyutlama ve sembolizm aracılığıyla izleyiciyi derin düşünceye sevk ederken, aynı zamanda acı bedeninin güçlü bir ifadesini anlatmaktadır.

Otto Dix'in "Der Krieg" serisi, I. Dünya Savaşı'nın dehşetini ve acısını anlatan etkileyici bir dizi tablodan meydana gelmektedir. Savaşın gerçek yüzünü gösteren bu eserler, acı-bedeni ve psikolojik travmayı vurgulamaktadır. Bu serinin bir parçası olan "Wounded Man (Yaralı Adam)" tablosu, savaşın yıkımına uğramış bir askeri yaralıyı betimlemektedir. Yaralı asker, yüzünü ekşitmiş bir halde yere düşmüş bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu ifade, savaşın vahşeti ve şiddeti karşısında yaşanan duygusal acıyı ve şoku temsil etmektedir ve yerdeki asker, savaşın getirdiği kaos ve yıkımın bir simgesi haline gelmektedir. Omzunu kavramış haldeki asker, sürekli bombardımanın etkisi altında olduğunu ve sürekli bir tehdit altında bulunduğunu göstermekte ve Dix, askerin iç çatışmasını ve savaşın getirdiği travmayı vurgulamak adına detaylı bir anlatım kullanmaktadır. Çamurlu patlamanın etkisi, aquatinta efektleriyle zenginleştirilmiştir. Bu teknik, patlamanın çamur ve tozunun atmosferi kaplamasını, askerin üzerine düşmesini ve böylece savaşın gerçek, tüyler ürpertici yüzünü izleyiciye daha etkili bir şekilde iletmeyi sağlamıştır. Eser sadece bir askerin fiziksel yaralarını değil, aynı zamanda içsel zedelenmişliği, yaşadığı korku ve şoku da resmetme amacını taşımaktadır. Dix'in bu eseri, savaşın insan üzerindeki derin etkilerini ve acı-bedeninin içsel çatışmalarını izleyiciye derin bir şekilde hissettirmektedir (Zencirci, 2013: 36). Sanatçı Kathe Kollwitz de benzer biçimde I. Dünya Savaşında çatışma sırasında öldürülen oğlu Peter'e ithafen ve savaşların insan bedeni ve ruhunda yarattığı acının izlerini ve insanlığın yaşadığı acıyı hatırlatmak amacıyla pek çok eser üretmiştir.



Görsel 21. Willem de Kooning, Kazı, 1950, Tual üzerine yağlıboya, 205,7 × 254,6 cm, New York / **Görsel 22.** Francis Bacon, Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X, 1953, Tual üzerine yağlıboya, DesMoines Sanat Merkezi

İkinci Dünya Savaşı sonrası, Jackson Pollock ve Willem de Kooning gibi sanatçıların jestsel soyutlama kullandığı Soyut Dışavurumculukta da acı-beden kısmen ön plandadır. Kaotik fırça darbeleri ve çalkantılı kompozisyonlar zamanın huzursuzluğunu yansıtmaktadır. Acı veren beden, kişisel ve kolektif mücadelelerin tual üzerinde sergilendiği metaforik bir savaş alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Soyut dışavurumcu bir sanatçı olan Willem de Kooning'in "Kazı" adlı eserindeki (Görsel 21) çıkış noktası; İtalyan yönetmen Giuseppe de Santis'in 1949 yapımı Neorealist filmi *Acı Pirinç'teki* pirinç tarlasında çalışan kadınların görüntüsü olmuştur. Kancalı kaligrafi çizgilerinin hareketli yapısı, boyalı yüzey üzerinde dans ediyormuş gibi görünen anatomik parçaları (kuş ve balık şekilleri, insan burunları, gözler, dişler, boyunlar ve çeneler) tanımlar ve sanatın doğasında olan soyutlama ile figürasyon arasındaki özel gerilimi ortaya çıkarır. ((ARS), Art İstitütte Chicago, 1952)

Francis Bacon'ın "Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X" isimli eseri (Görsel 22) sıklıkla acı, çaresizlik ve çatışma gibi temaları işlediği çalışmalarındandır. Bu eserde, Diego Velázquez'in "Portrait of Pope Innocent X" tablosundan esinlenen Bacon, acıyı ve içsel sıkıntıyı



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



dramatik bir şekilde ifade etmektedir. İlk bakışta, tuvaldeki figürün yüzü derin bir acı, çaresizlik ve içsel çatışma ile tasvir edilmiştir. Eserdeki figür hapsedilmiş soyut bir kafes içindeymiş gibi görünmektedir. Gözlerin içine saplanan bir çift karanlık göz, acının ve korkunun derinliklerini yansıtmaktadır. Eser Francis Bacon'ın acı-beden temasını benzersiz bir şekilde ifade etme becerisini sergilemektedir ve izleyiciyi derin bir düşünce ve his dünyasına çekerek, sanatçının kendi çağdaş yorumuyla klasik sanatın sınırlarını zorlamasına etken olmaktadır. (Kesici, 2022)

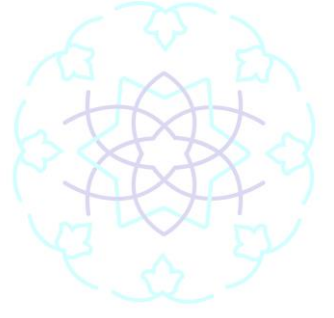
1960'lar, sanat dünyasında bir dizi önemli akımın ortaya çıktığı ve sanat anlayışının büyük değişimlere uğradığı bir dönem olarak bilinmektedir. Bu dönemde, özellikle performans sanatı ve beden sanatı gibi yeni sanat formları oluşmuştur. Bu dönemde de "acı" ve "beden" temasının ele alındığı ve sanat eserlerinde konu olarak işlendiği görülmektedir.

20. yüzyılın sonlarından itibaren Beden Sanatı ve Performans Sanatı kapsamında sanatçıların bedenlerini tuval olarak kullanmaya başladıkları görülür. Marina Abramović, Chris Burden, Joseph Beuys, Carolee Schneemann, Hermann Nitsch gibi sanatçıların performanslarında beden acı veren, yaşayan, nefes alan bir sanat formu haline gelmektedir. Bu içgüdüsel deneyimler geleneksel sınırlara meydan okuyarak acıyı paylaşılan, geçici bir gösteriye dönüştürmektedir.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Görsel 23. Yoko Ono, CutPiece(Kesilmiş Parça),1964, Performans / **Görsel 24.**Joseph Beuys, Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Açıklanır, Performans

Yoko Ono'nun "Cut Piece" isimli performansı (Görsel 22), acı ve beden temasını işleyen etkileyici bir performans sanatı örneği olarak kabul edilmektedir. Bu performans, izleyicilerin sanatçının üzerindeki giysileri kesmelerine izin vermesiyle tanınmaktadır. Performans, izleyicinin katılımını içeren interaktif bir deneyim sunmaktadır. Yoko Ono, performansa başlamadan önce seyircilere bir makas sunmakta ve giysilerini tek tek kesmelerine izin vermektedir. Sanatçının bu eyleme karşı pasif duruşu ve izleyicilerin eylemi gerçekleştirirken hissettikleri duygusal karmaşıklık, eserin gücünü oluşturan unsurlar arasındadır. "Cut Piece" performansı, acı kavramını iki şekilde ele almaktadır. Birincisi, fiziksel acıdır; giysilerin kesilmesi sırasında sanatçının bedenine yapılan müdahale, izleyicilere bir tür acıyı deneyimleme fırsatı verirken, ikincisi ise duygusal acıdır: izleyiciler, sanatçının savunmasızlığını ve kişisel alanının isteyerek ihlalini gözlemleyerek, bu deneyimle birlikte duygusal bir etkileşime maruz kalmaktadırlar. "Cut Piece", güç dinamiklerini, toplumsal cinsiyet rollerini ve izleyici-sanatçı etkileşimini sorgulamaktadır. Yoko Ono, performans aracılığıyla bedeni ve acıyı kullanarak, sanatın izleyicilerle etkileşim kurarak derin duygusal ve düşünsel deneyimler yaratabileceğini



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



göstermektedir. Bu eser, sanatın izleyiciyle etkileşim kurma kapasitesini vurgulayarak, 1960'ların sanat dünyasında çığır açan bir performans olarak kabul edilmiştir(Rhee, 2005:1-23).

Sonuç

Acıyı tanımlamak gerekir ise acı iki yönlü kendini gösteren, kişi üzerinde olumsuz bir etki şeklinde tanımlanan bir olgudur. Acı hem fiziksel hem de duygusal açıdan hissedilebilmektedir. Hissedilen acıya dair çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlamalar hem düşünce alanında hem sağlık alanında olmaktadır. Nitekim sağlık alanında tanımlanan ve nitelendirilen acı, tıbbi eksende değerlendirilmektedir. Düşünce alanında yer alan acı tanımlamaları farklı şekillerde yapılabilmektedir. Acıyı, insan fiziksel bir his dışında duygusal olarak da yaşanabilmektedir. Bu yönde var olan duygular düşünce alanında farklı şekilde değerlendirmeye alınabildiği gibi acıya duyulan hissin kişiden kişiye değiştiği de söz konusu olmaktadır. Ancak acıyı tarif eden ve acıyı anlatan en iyi somut içerikler sanat alanındadır. Özellikle sanatın tarihsel sürecinde acıyı tarif etmek ve acıyı yansıtmak, oldukça ustalık istemektedir. Somut olarak gösterge şeklinde aktarılan acının yanında ruhsal açıdan da hissedilen acının aktarılması gerekmektedir. Bu yüzden de genellikle sanat alanında acı fiziksel ve insan hareketleri ile aktarılmaktadır. Bedensel acı yansımaları sanat kapsamında çeşitli imgeler ile anlatılmaktadır. Rönesans, Barok ve Rokoko gibi sanat dönemlerine bakıldığında hem heykel hem de resim sanatı üzerinden bedensel acı aktarılmaya çalışılmıştır. Bedene duyulan acı heykellerde çoğunlukla ölüm ya da bir uzvun kopma biçimi şeklinde tarif edilmektedir. Resim sanatında da ölüm anı, bir kişinin cansız bedeni, yakarış ya da bekleyiş şeklinde yansıtılmaktadır. Acı olgusunu tarif etmek ve karşı tarafa aktarmanın zorluğu bir yana eserlere bakıldığında acının temel özellikleri belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Acı ve beraberinde hüznün insanı içine çeken bir duygu aktarımı sağlamaktadır. Dolayısı ile de eserlerde yer alan acı teması insanlar üzerinde doğrudan ve dolaylı yoldan aktarılmak istenilen duygunun içerisine çekmektedir. Acının aktarma biçimi örnek olarak gösterilen eserlerde farklı bir biçimde ve üsluplar da sanatın yorumsal gücünde yer almaktadır. Öte yandan yine örnek eserlerin farklı tarihlere ait ve farklı kültürlere ait oldukları da anlaşılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus her kültürün acıyı yansıtmaya biçiminde yer



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



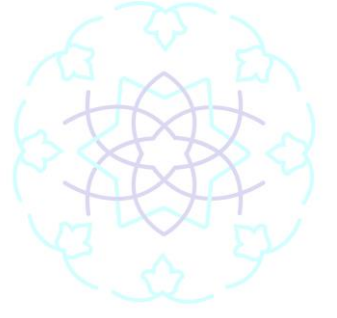
alan temasıdır. Temalar her ne kadar farklı imge ve göstergeler ile aktarılmaya çalışmış olsa da acı olgusunun bedensel etki üzerinden göstergeleştirilmesi net bir şekilde anlaşılmaktadır.

1. Antik Dönem: Antik Yunan ve Roma sanatında, acı genellikle mitolojik hikayeler veya tarihi olaylar aracılığıyla anlatılmaktadır. Heykellerde, savaş sahnelerindeki yaralı ve ölmekte olan savaşçıların tasvirleriyle acının bedensel yönleri ele alınmaktadır.
2. Orta Çağ: Orta Çağ sanatında, özellikle dini temalı eserlerde acının bedensel ifadesi sıkça görülmektedir. İsa'nın çarmıha gerilişi, azizlerin şehitlikleri gibi konular, acının bedensel yönlerini vurgulayan resim ve heykellerle aktarılmaktadır.
3. Rönesans: Rönesans döneminde, sanat daha doğal ve gerçekçi bir yaklaşım benimsemektedir. Anatomik detaylara daha fazla önem verilmekte ve bu dönemde acı, daha detaylı ve duygusal bir şekilde ifade edilmektedir. Michelangelo'nun "Pieta" eseri, acının bedensel ve duygusal boyutlarını mükemmel bir şekilde birleştirici olarak yer almaktadır.
4. Barok ve Rokoko: Barok dönemi, dramatik etkiler ve güçlü duygusal ifadelerle karakterize edilmekte ve bu dönemde acı, yoğun duygusal içerikli tablolar ve heykellerle betimlenmektedir. Rokoko dönemi ise daha zarif ve süslü bir tarza sahip olmasına rağmen, acı temaları konusal olarak önemli yer tutmaktadır.
5. Romantizm: 18. yüzyıl sonlarına doğru Romantizm döneminde, duygusal yoğunluk ve bireysel ifade ön plana çıktı. Acı, bireyin iç dünyasında derinleşen bir konu haline geldi. Sanatçılar, duygusal çalkantıları ve acıyı kişisel deneyimleriyle ifade etme eğilimindeydiler.
6. Modern ve Çağdaş Sanat: 20. yüzyılın başlarından itibaren, modern sanat akımlarıyla birlikte acı konsepti daha soyut ve sembolik bir hal almaktadır. Soyut dışavurumculuk, dadaizm ve sürrealizm gibi akımlarda, sanatçılar acıyı farklı ve yenilikçi biçimlerde ifade etmeye yönelik deneysel yaklaşımlar performanslar geliştirmişlerdir. Çağdaş sanat,



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



izleyiciyi duygusal olarak etkilemeyi sürdürürken, teknolojik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak çeşitlenen ifade biçimleriyle bu temayı ele almaya devam etmektedir.

Acı ve beden temasının sanat alanındaki krolojik evrimi, sanatın genel gelişimi ve toplumsal değişimlerle güçlü bir şekilde bağlantılı olmaktadır.

**ACI-BEDEN OLGUSUNUN FARKLI KÜLTÜREL DÖNEMLERDE SANAT ESERLERİNE
YANSIMALARI**

Yıl / Year: 2, Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 3
Ocak / January 2024



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Kaynakça

- Apaydın, Ç. (2018). *Fiziksel Acıdan Ruhsal Acıya*, <https://fihristkitap.com/fiziksel-acidan-ruhsal-aciya/> Erişim Tarihi 24.01.2024.
- Breton, D. (2010). *Acının Antropolojisi*. (Çev. İ, Yerguz). (2. Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık, 9-11.
- Corbin, A., Courtine, J.J., Vigarello, G. (2011). *Bedenin Tarihi 2 Fransız Devrimi'nden Büyük Savaş'a*. (Çev. O. Türkay). (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eckhart Tolle (2019). *Var Olmanın Gücü: Hayatın Amacına Uyandır*, Diyojen Yayıncılık, (Çeviri) Handan Ünlü.
- Foucault, M. (2017). *Öznellik ve hakikat* (S. Yardımcı, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Freud, S. (1924). Mourning and melancholia. *The Psychoanalytic Review* (1913-1957), 11, 77.
- Holmes G. (1950). *Some clinical aspects of pain*. In: Ogilvie H, Thomson WAR, editors. *Pain and its problems*. London: Eyre & Spottiswoode, 18-27.
- IASP. (1979). *Painters: a list with definitions and notes on usage: recommended by the IASP Subcommittee on Taxonomy*. *PAIN* (6), 249.
- Kesici, Öykü, (2022). <https://www.soylentidergi.com/francis-bacon-acinin-sira-disi-sanatcisi/> Erişim Tarihi 23.01.2024.
- Lewis T. (1942). *Pain*. New York: The Macmillan Company.
- Merskey H. (1964). *An investigation of pain in psychological illness*. D.M thesis. Oxford: University of Oxford.
- Merskey H. (2005). *Terms and taxonomy: paper tools at the cutting edge of study*. In: Merskey H, Loeser JD, Dubner R, editors. *The paths of pain 1975-2005*. Seattle: IASP Press, 37-329.



- Morris D. B. (2003). The challenges of pain and suffering. In: Jensen TS, Wilson PR, Rice ASC, editors. *Clinical pain management*. London: Arnold, 3–13.
- Mountcastle V. B. (1974). Pain and temperature sensibilities. In: Mountcastle VB, editor. *Medical physiology*. 13th ed Saint Louis: Mosby, 81-341.
- Nietzsche, F. (2013). *Ahlakın soykütüğü üstüne-bir kavga yazısı* (6. Baskı). (A. İnam, Çev.). Say Yayınları. (Özgün eser basım 1887).
- Rhee, J. (2005). Performing the other: Yoko Ono's Cut Piece, *Art History*, 28(1), 1-3.
- Scarry, E. (1985). *The body in pain: The making and unmaking of the world*. Oxford University Press.
- Schopenhauer, A. (2010). *Hayatın Anlamı* (çev. A. Aydoğan). İstanbul: Say Yayınları.
- Sternbach R. A. (1968). *Pain: a psychophysiological analysis*. New York: Academic Press.
- Üssel Arı, Ç. & Çevik, K. S. (2020). Sanat: Parantez İçinde Para, *Sanat ve Dil Dergisi*, s.28-29.
- Zencirci, E. (2013). Otto Dix Ve “Der Krieg” Gravür Serisi, *Sanat Dergisi*, (22), 36.

Görsel Kaynakça

Görsel 1. İlyad ve Odyssea

file:///C:/Users/ev/Desktop/ac%C4%B1%20beden%20g%C3%B6rseller/The-Odyssey-ending-Odysseu-killing-suitors-oil-on-canvas.jpg

Görsel 2. Nikolai Nikolajevitch Gay Nikolai Nikolajevitch Gay, Aşil, Patroclus'un Ölümüne Ağıt Veren Akhilleus'un Ölümüne Ağıtıyor, Belarus <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Nikolai-Nikolajevitch-Gay/1031432/%22%22A%C5%9F%2C-Patroclus%27un-%C3%96%2C%20m%C3%BCne-A%C4%9F%C4%B1t-Veren-Akhilleus%27un-%C3%96%2C%20m%C3%BCne-A%C4%9F%C4%B1t%20y.html> Erişim Tarihi 24.01.2024.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



- Görsel 3. Michelangelo, Pieta, 1499, Aziz Petrus Bazilikası, Vatikan <https://photographfrance.com/blog/michelangelos-pieta> Erişim Tarihi 12.01.2024.
- Görsel 4. Laocoön ve Oğulları M.Ö. 200, Vatikan https://tr.wikipedia.org/wiki/Laoco%C3%B6n_ve_o%C4%9Fullar%C4%B1 Erişim Tarihi 12.01.2024.
- Görsel 5. Medusa'yı öldüren Yunan Kahramanı Perseus'un bronz heykeli (Cellini tarafından 1545-54 CE, Floransa <https://www.loveinartsz.com/perseus-heykeli-nin-detaylari-ve-hikayesi/> Erişim Tarihi 10.01.2024.
- Görsel 6. Caravaggio, Aziz Petrus'ın Çarmıha Gerilişi, 1601-1602 Roma <https://www.pivada.com/caravaggio-aziz-petrusun-carmiha-gerilmesi-1601> Erişim Tarihi 24.01.2024.
- Görsel 7. Gian Lorenzo Bernini, The Rape of Proserpina (Proserpina'nın Tecavüzü/Kaçırılması), 1621-1622, Roma https://tr.wikipedia.org/wiki/Persephone%27un_Ka%C3%A7%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1 Erişim Tarihi 10.01.2024.
- Görsel 8. Peter Paul Rubens, Aziz Sebastian'ın şehitliği, 1608 İtalya <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Peter-Paul-Rubens/1020117/Aziz-Sebastian%27%C4%B1n-%C5%9Fehitli%C4%9Fi.html> Erişim Tarihi 04.01.2024.
- Görsel 9. Jean-Honoré Fragonard (1732-1806), Minotaur'a kurban, <https://www.artcurial.com/en/news/fragonard-rediscovered-masterpiece> Erişim Tarihi 04.01.2024.
- Görsel 10. Antonio Canova, Cupid'in Öpücüğü ile Yeniden Canlanan Psyche, 1787-1793, Paris <https://arkeofili.com/cupidin-opucugu-ile-yeniden-canlanan-psyche-heykeli/> Erişim Tarihi 04.01.2024.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



- Görsel 11. Eugène Delacroix, Mort de Sardanapale (Sardanapalus'un Ölümü), Fransa <https://www.loveinartsz.com/sehvetli-sardanapalusun-romantik-intihari-delacroix-sardanapalin-olumu/> Erişim Tarihi 04.01.2024.
- Görsel 12. Francisco Goya, Saturn Devouring His Son, 1820-1823, İspanya <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-g/goya-lucientes-francisco-de/francisco-de-goya-lucientes-saturn-ogullarini-yerken-7722/> Erişim Tarihi 14.12.2023.
- Görsel 13. Théodore Géricault, The Raft of the Medusa (Medusa'nın Salı), 1818-1819 <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Theodore-Gericault/212462/Medusa%27n%C4%B1n-Sal%C4%B1-i%C3%A7in-%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma.html> Erişim Tarihi 14.12.2023..
- Görsel 14. Gustave Courbet, "The Desperate Man" (Umutsuz Adam); 1844-1845 <https://www.arthistoryproject.com/artists/gustave-courbet/the-desperate-man/> Erişim Tarihi 14.12.2023..
- Görsel 15. Jean Francois Millet, Death and the Woodcutter, (Ölüm ve Oduncu), 1859 <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jean-Francois-Millet/1077127/%C3%B6l%C3%BCm-ve-oduncu.html> Erişim Tarihi 14.12.2023.
- Görsel 16. Edgar Degas, Interior (The Rape), 1869 <https://www.wikiart.org/en/edgar-degas/interior-the-rape-1869> Erişim Tarihi 14.12.2023.
- Görsel 17. Vincent van Gogh, At Eternity's Gate - Sorrowing Old Man (Sonsuzluğun Eşiğinde - Acı Çeken Adam), 1890, Hollanda <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/at-eternity-s-gate-sorrowing-old-man-sonsuzlugun-esiginde-aci-ceken-adam-459> Erişim Tarihi 14.12.2023.
- Görsel 18. Egon Schiele, Ölü Anne (Dead Mother), 1910, Ahşap üzerine yağlı boya ve kurşun kalem, 32,4 x 25,8 cm, Leopold Müzesi, Viyana <https://medium.com/@hoghheim/egon-schiele-ve-en-%C3%B6l%C3%BCms%C3%BCz-eseri-dead-mother-%C3%B6l%C3%BC-anne-d06e565b3983> Erişim Tarihi 24.01.2024.



BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL



Görsel 19. Edvard Munch, Vampir (Aşk ve Acı), 1895, Tuval üzerine yağlı boya, 109 x 91 cm, Munch Museum, Oslo, Norveç <https://www.pivada.com/vampir-ask-ve-aci-1895> Erişim Tarihi 14.12.2023.

Görsel 20. Pablo Picasso, Guernica, 1937, 349 x 776 cm, ReinaSofiaMüzesi, Madrid <https://www.tablohane.com/blog/pablo-picasso-guernica-tablosu-1180#:~:text=1937%20y%C4%B1%C4%B1nda%20tuval%20%C3%BCzerine%20ya%C4%9Fl%C4%B1,n%C4%B1n%20Guernica%20%C5%9Fehrini%20bombalamas%C4%B1n%C4%B1%20anlat%C4%B1r>. Erişim Tarihi 14.12.2023.

Görsel 21. Willem de Kooning, Kazı, 1950, Tual üzerine yağlıboya, 205,7 × 254,6 cm, New York <https://kolajart.com/wp/2020/03/24/isil-savaser-willem-de-kooningin-sanati-1904-1997/> Erişim Tarihi 14.12.2023.

Görsel 22. Francis Bacon, Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X, 1953, Tuval üzerine yağlıboya, Des Moines Sanat Merkezi <https://flaps.club/ciglik-francis-bacon-study-after-velazquezs-portrait-of-pope-innocent-x/> Erişim Tarihi 14.12.2023..

Görsel 23. Yoko Ono, Cut Piece (Kesilmiş Parça), 1964, Performans <https://danspaceproject.org/2013/11/08/cut-piece/> Erişim Tarihi 14.12.2023..

Görsel 24. Joseph Beuys, Ölü Bir Tavşana Resimler Nasıl Açıklanır, Performans <https://artvango.tumblr.com/post/663047910240436224/joseph-beuys-o-lu-bir-tav-fana-yap%C4%B1tlar-nas%C4%B1> Erişim Tarihi 14.12.2023.